

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати
відвідування комунального закладу
Львівської обласної ради
«Созанський психоневрологічний інтернат»

10.12.2024

м. Львів, 2024

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 10.12.2024 групою НПМ здійснено відвідування комунального закладу Львівської обласної ради «Созанський психоневрологічний інтернат» (далі – інтернат, заклад, ПНІ, установа).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Подвірний Тарас Михайлович, представник Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у Львівській області (керівник групи НПМ);

Гризлова Майя Вікторівна, головний спеціаліст Відділу сприйняття роботи регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Панасенко Тетяна Володимирівна, представник громадської організації;

Ціюмік Олександр Вадимович, фахівець з питань проведення фахових досліджень під час відвідування місць несвободи в рамках реалізації національного превентивного механізму (лікар-психіатр).

Загальна інформація.

Інтернат знаходиться за адресою: вул. Зелена, буд. 77, с. Созань, Самбірський р-н, Львівська обл., 82081.

Керівник установи – Сарахман Євгенія Іванівна.

Згідно з Положенням про комунальний заклад Львівської обласної ради «Созанський психоневрологічний інтернат», затвердженим наказом в.о. начальника Управління майном спільної власності Львівської обласної ради від 18.07.2024, інтернат є стаціонарним інтернатним закладом для соціального захисту, що утворюється для тимчасового або постійного проживання/перебування осіб (далі – підопічні) із стійкими інтелектуальними та/або психічними порушеннями, які за станом здоров'я потребують стороннього догляду, соціально-побутового обслуговування, надання медичної допомоги, соціальних послуг та комплексу реабілітаційних заходів і яким згідно з висновком лікарської комісії за участю лікаря психіатра не протипоказане перебування в інтернаті.

Заклад розрахований на перебування 165 осіб. На день відвідування в інтернаті перебувало на повному державному утриманні 162 особи, яким встановлено I-II групи інвалідності (157 чоловіків, 5 жінок), 24 особи – ліжкові хворі, 11 осіб –

недієздатні. У тому числі, до інтернату евакуйовано 9 внутрішньо переміщених осіб.

Вартість утримання одного підопічного на день становить 501,85 грн., у т.ч. на харчування – 113,36 грн., на медикаменти – 8,68 грн.

На території закладу розташовані: два спальних корпуси - у корпусі №1 проживає 116 підопічних (усі чоловіки), у корпусі №2 проживає 46 підопічних, з них: 5 жінок, 41 чоловік; харчоблок; банно-пральний корпус; котельня; підсобне господарство; адміністративний корпус. Територія ПНІ огорожена, доглянута, підопічні вільно пересуваються територією установи, мають можливість відпочивати на лавах, у літніх альтанках (фото 1).

Для задоволення духовних потреб підопічних силами працівників закладу збудована і освячена церква Святої Анни у 2011 році.

За підтримки благодійних організацій та спонсорів отримано продукти харчування, засоби гігієни, два генератори потужністю 28кВт, пральні машини, бойлер, ліжка, матраци, медичне обладнання.

Штатна чисельність працівників інтернату складає 92,5 штатних одиниць, з яких 49,0 шт. од. – медичний персонал: 0,5 шт. од. – лікар загальної практики-сімейний лікар, 0,5 шт. од. – лікар-травматолог, 0,5 шт. од. – лікар-стоматолог, 0,5 шт. од. – лікар-психіатр, 10,0 шт. од. – сестри медичні, 1,0 шт. од. – сестра медична з дієтичного харчування, 35,0 шт. од. – молодші медичні сестри, 1,0 шт. од. – фахівець з фізичної реабілітації. Вакантні посади відсутні.

Згідно з наказом Міністерства охорони здоров'я України від 28.12.2019 № 2697 заклад отримав ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики за спеціальністю організація і управління охороною здоров'я, терапія; ортопедія і травматологія, стоматологія; за спеціальностями молодших спеціалістів із медичною освітою: сестринська справа.

Первинну медичну допомогу підопічні отримують відповідно до декларацій, укладених з сімейним лікарем, згідно з Порядком вибору лікаря, який надає первинну медичну допомогу, та форми декларації про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу, затвердженим наказом Міністерства охорони здоров'я України від 19.03.2018 № 503.

Спеціалізована медична допомога підопічним надається на базі комунального некомерційного підприємства Самбірської міської ради «Старосамбірська районна лікарня».

У 2024 році проведено поглиблений комплексний огляд підопічних лікарями-спеціалістами.

Підопічні забезпечені: протипролежневими матрацами, функціональними ліжками, кріслами-колісними, палицями, ходунками та іншими засобами реабілітації згідно з індивідуальними програмами реабілітації.

У медичних картках підопічних наявні індивідуальні програми реабілітації з відповідними відмітками про виконання призначених заходів.

В інтернаті відкрито групу підтриманого проживання, в якій проживає 4 чоловіків. У групі підтриманого проживання облаштовано кухню, зі встановленим необхідним сучасним кухонним обладнанням, мікрохвильову піч, посуд, холодильник, меблі та інший інвентар.

У групі підтриманого проживання проводиться робота з організації дозвілля підопічних: забезпечення денної зайнятості; проведення культурних заходів, участь в екскурсіях та святкування релігійних та державних свят; сприяння у підтримці та відновленні соціальних зв'язків з родичами, членами сім'ї, друзями.

В інтернаті облаштовано перукарню для підопічних.

Будівлі інтернату обладнані автоматичною пожежною сигналізацією, ведеться облік наявних вогнегасників та забезпечено їх своєчасне обслуговування. Вікна інтернату не заграбовані, наявні схеми евакуації на кожному поверсі.

Під час відвідування встановлено, що адміністрацією інтернату здебільшого вживаються заходи щодо реалізації права підопічних на достатній життєвий рівень. Підопічні забезпечені необхідним сезонним одягом та взуттям. Одяг підопічних персоналізований, зберігається на окремих полицях. Кімнати підопічних чисті та переважно затишні, проводиться щоденне прибирання. На момент відвідування система опалення у закладі функціонує та забезпечує комфортний температурний режим у житлових та нежитлових приміщеннях. У санітарних та житлових кімнатах, а також у харчоблоці наявна гаряча вода у системі водопостачання.

У ПНІ облаштовано кімнати для відпочинку, у яких встановлено телевізори для колективного перегляду телевізійних передач. У багатьох житлових кімнатах також встановлено телевізори. У кімнатах закладу проживає від п'яти до дев'яти підопічних. Природне та штучне освітлення в житлових кімнатах інтернату задовільне. Підопічні користуються власними речами, мають доступ до ліжок протягом дня та можуть вільно пересуватися інтернатом та територією закладу. Підопічні забезпечені підгузками та сезонним одягом.

В інтернаті організовано дозвілля. Підопічні займаються вишиванням, в'язанням, свічковарінням, складають пазли. У закладі підопічні активно залучаються до проведення культурно-масових заходів.

Підопічні забезпечені чотириразовим харчуванням, наявне денне та перспективне меню. Харчоблок інтернату перебуває в належному санітарному стані.

Працівники, що залучені до робіт у харчоблоці, вчасно проходять медичні огляди, що підтверджено відповідними записами в особистих медичних книжках.

На кожного підопічного ведуться особові справи, підписуються договори про надання соціальної послуги відповідно до Державного стандарту соціальної реабілітації осіб з інтелектуальними та психічними розладами, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 17.02.2018 № 1901.

В інтернаті налагоджено співпрацю з Самбірським місцевим центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги - укладено Меморандум про співпрацю.

У підвальному приміщенні закладу облаштовано найпростіше укриття місткістю 177 осіб, загальною площею 122,7 м². Укриття знаходиться у належному санітарному та технічному стані: наявна система вентиляції, санвузол, питна вода, медикаменти, засоби пожежогасіння, резервне штучне освітлення (ліхтарики, свічки), шанцевий інструмент. Водночас, згідно Акту оцінки стану готовності захисної споруди цивільного захисту від 20.03.2024 № 51825, дане укриття оцінюється як обмежено готове до використання за призначенням та рекомендовано провести роботи з відновлення проходу між приміщеннями. На день здійснення відвідування дана рекомендація не виконана.

У закладі залишаються невирішеними проблемні питання:

необхідно провести реконструкцію котельні із заміною двох газових котлів (вартість 3 097 270,00 грн);

необхідно оновити санітарний автомобіль для перевезення підопічних закладу;

необхідно провести реконструкцію з добудовою евакуаційного виходу з головного корпусу будівлі (припис ДСНС) на суму 1 235 000,00 грн.

Персоналом закладу повідомлено, що в інтернаті не застосовуються фізичні методи гамування, дану інформацію підтвердили підопічні під час бесід з ними.

Група НПМ провела особисте конфіденційне спілкування з 45 підопічними та 6 працівниками закладу. Під час конфіденційного спілкування з підопічними скарг на жорстоке, нелюдське або таке, що принижує гідність, поводження з боку персоналу не надходило.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 49 Конституції України).

1. Під час вивчення медичної документації інтернату встановлено, що у порушення вимог статті 11 Закону України «Про психіатричну допомогу» та наказу Міністерства охорони здоров'я України від 15.09.2016 № 970 «Про

затвердження форм первинної облікової документації та інструкцій щодо їх заповнення», в оглянутій медичній документації підопічних відсутні усвідомлені письмові згоди особи на проведення психіатричного огляду та амбулаторну психіатричну допомогу.

2. Групою НПМ встановлено, що у штатному розписі інтернату наявна посада лікаря-психіатра, проте у закладу відсутня ліцензія на медичну практику за вказаною спеціальністю. Господарська діяльність з медичної практики в Україні підлягає обов'язковому ліцензуванню відповідно до статті 7 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності».

3. Медична документація, всупереч вимог наказу Міністерства охорони здоров'я України від 14.02.2012 № 110 «Про затвердження форм первинної облікової документації та Інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкування», ведеться за застарілими формами (наприклад – «Історія хвороби»). Для надання амбулаторної психіатричної допомоги мусить використовуватися затверджена форма № 025/о (медична карта амбулаторного хворого).

Зазначене порушення усунуто за час написання звіту.

4. Відповідно до статті 14¹ Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» реалізація якісного надання медичної допомоги здійснюється зокрема через систему стандартів у сфері охорони здоров'я. Систему стандартів у сфері охорони здоров'я складають державні соціальні нормативи та галузеві стандарти (стандарт медичної допомоги; клінічний протокол; протокол надання реабілітаційної допомоги у сфері охорони здоров'я; таблиць матеріально-технічного оснащення). Локальні клінічні протоколи надання психіатричної допомоги у закладі відсутні.

5. У медичній частині ПНІ відсутні протоколи догоспітальної допомоги, форми та порядок ведення яких затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я України від 05.06.2019 № 1269 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги», що ускладнює вчасне діагностування та подальшу якість надання необхідної допомоги підопічним у разі виникнення невідкладних станів.

6. Також групою НПМ встановлено, що підопічним, які приймають лікарські засоби з діючою речовиною «Клозапін» (Clozapinum) не проводяться періодичні гематологічні обстеження для попередження виникнення гранулоцитопенії або агранулоцитозу, що порушує вимоги наказу Міністерства охорони здоров'я України від 08.08.1995 № 147 «Про гематологічний контроль при лікуванні лепонексом (клозапіном)».

7. Листки лікарських призначень ведуться за вільно вибраною формою, що суперечить вимогам наказу Міністерства охорони здоров'я України від 29.05.2013 № 435 «Про затвердження форм первинної облікової документації та інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я, які надають амбулаторно-поліклінічну та стаціонарну допомогу населенню, незалежно від підпорядкування та форми власності».

8. Незважаючи на наявність у закладі періодичних випадків отримання підопічними тілесних ушкоджень, медичними працівниками не складається довідка про фіксацію тілесних ушкоджень (форма первинної облікової документації № 511/о) відповідно до вимог наказу Міністерства охорони здоров'я України від 02.02.2024 № 186. Відсутність належного документування фактів тілесного ушкодження може перешкоджати ефективному розслідуванню випадків травмування у подальшому. Наявний журнал реєстрації випадків виявлених у вихованців/підопічних інтернатних закладів/установ тілесних ушкоджень, але відсутня форма № 511/о (довідка про фіксацію тілесних ушкоджень зі схемою локалізації, затверджена наказом Міністерства охорони здоров'я України від 02.02.2024 № 186).

9. У порушення вимог пункту 4 Розділу II Правил зберігання та проведення контролю якості лікарських засобів у лікувально-профілактичних закладах, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 16.12.2003 №584, приміщення, де зберігаються лікарські засоби, не забезпечено гігрометром, таким чином не контролюється вологість повітря. Відсутність гігрометра створює ризик порушення умов зберігання та може призвести до змін у хімічному складі лікарських засобів. Це може знизити їх ефективність або зробити небезпечними для підопічних. Наприклад, деякі ліки можуть втрачати ефективність або навіть ставати токсичними при неправильних умовах зберігання.

10. У порушення вимог наказу Міністерства охорони здоров'я України від 24.03.2016 №240 в інтернаті відсутній «Журнал реєстрації застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади» та бланки «Протоколу застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади».

11. У порушення вимог статті 23 Закону України «Про психіатричну допомогу» та пункту 9 Типового положення про психоневрологічний інтернат (далі – Типове положення про ПНІ), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 957, адміністрацією закладу не організовано проведення щорічного огляду підопічних лікарсько-консультативною комісією за участю лікаря-психіатра з метою вирішення питання щодо доцільності їх

подальшого перебування в інтернаті та необхідності встановлення чи припинення опіки або піклування над ними, про що свідчить медична документація підопічних.

12. Через зношеність спеціального автотранспорту в інтернаті існує проблема щодо транспортування ліжкових хворих та маломобільних підопічних у разі невідкладних станів до закладів охорони здоров'я.

Порушення права на достатній життєвий рівень (стаття 48 Конституції України).

13. У ході відвідування закладу групою НПМ виявлено перенаселення в окремих житлових кімнатах, що є порушенням норм житлової площі на особу, встановленої на рівні 8-10 м², та не відповідає вимогам ДБН В.2.2-18:2007 «Будинки і споруди. Заклади соціального захисту населення» (далі – ДБН В.2.2-18:2007) (фото 2).

14. Окрім зазначеного, не всі підопічні забезпечені в повній мірі твердим інвентарем відповідно до розділу VI Мінімальних норм забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення (далі – Мінімальні норми), затверджених наказом Міністерства соціальної політики України від 19.08.2015 р. № 857.

Так, у деяких кімнатах не в достатній кількості є столи, тумбочки приліжкові, стільці тверді (фото 4).

15. Не всіх підопічних, які себе обслуговують, забезпечено приліжковими килимками відповідно до розділу V Мінімальних норм (фото 3).

16. У житлових кімнатах інтернату відсутні кнопки виклику персоналу. У разі виникнення потреби у медичній допомозі у ліжкових хворих мешканців виникає проблема із запрошенням медичних працівників.

17. У житловому корпусі №2 був наявний стійкий неприємний запах, підвищена вологість, замокання стін. У порушення вимог пункту 1 статті 27 Закону України «Про систему громадського здоров'я» вищевикладене не забезпечує санітарно-епідемічного благополуччя підопічних та може призвести до поширення інфекційних захворювань, а також може сприяти виникненню у них захворювань, які призводитимуть до загрози їх здоров'ю та життю.

18. У харчоблоці відсутній Журнал здоров'я працівників харчоблоку, що суперечить Закону України «Про якість та безпеку харчових продуктів та продовольчої сировини» у частині відповідальності за безпечність та якість продуктів харчування та продовольчої сировини, готової продукції, що покладається на постачальника, заклад (підприємство), що забезпечують харчування.

Зазначене порушення усунуто за час написання звіту.

19. У порушення пункту 6.2.3.4 ДБН В.2.2-18:2007 при вході до їдальні відсутній умивальник.

Порушення права на повагу до приватного та сімейного життя (стаття 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 32 Конституції України)

20. У житлових кімнатах, у яких проживає більше, ніж одна особа, відсутні ширми для забезпечення приватності під час здійснення індивідуальних гігієнічних процедур. Зазначене створює умови, за яких неможливе забезпечення приватності підопічним та наявності позитивного терапевтичного середовища, що не відповідає пункту 34 розділу III Стандартів КЗК.

21. У деяких житлових приміщеннях ліжка розміщені впритул одне до одного, що призводить до порушення права підопічних на приватність (фото 3).

Порушення прав осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення (стаття 9 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, стаття 5 Закону України «Про психіатричну допомогу»).

22. Не всі приміщення інтернату в повній мірі пристосовані до потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, що не відповідає вимогам ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд», а саме:

- коридори житлових приміщень не обладнані поручнями;
- вхідні двері мають необладнані пороги;
- не у всіх санітарно-гігієнічних приміщеннях встановлено поручні або інші пристосування;
- санітарні вузли непристосовані для осіб з інвалідністю (фото 6);
- вхід до укриття не облаштований для маломобільних осіб.

Порушення права підопічних на отримання інформації про свої права та обов'язки, права направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів влади (стаття 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, статі 40 і 57 Конституції України).

23. У закладі наявні стенди не містять інформації про права підопічних, а також номери телефонів гарячих ліній та посадових осіб, до яких вони можуть звернутися у разі порушення їхніх прав (зокрема, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини).

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Львівській обласній військовій адміністрації, Львівській обласній раді:

вжити заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності;

забезпечити контроль за додержанням прав підопічних;

забезпечити заклад спеціальним автотранспортом для транспортування ліжкових хворих та підопічних, що відносяться до маломобільних груп населення, у разі невідкладних станів до закладів охорони здоров'я;

розглянути можливість додаткового фінансування закладу з метою усунення недоліків та вирішення проблемних питань, викладених у звіті.

2. Комунальному закладу Львівської обласної ради «Созанський психоневрологічний інтернат» забезпечити:

проведення щорічного огляду підопічних лікарсько-консультативною комісією за участю лікаря-психіатра з метою вирішення питання щодо доцільності їх подальшого перебування в інтернаті;

ознайомлення підопічних із усвідомленою згодою особи на проведення психіатричного огляду та амбулаторну психіатричну допомогу;

одержання ліцензії на провадження господарської діяльності з медичної практики - психіатрія;

прийняття локального клінічного протоколу надання психіатричної допомоги у закладі;

ведення листків лікарських призначень відповідно до вимог наказу Міністерства охорони здоров'я від 14.02.2012 № 110;

щомісячне здійснення гематологічного контролю підопічним, які проходять курс лікування препаратом, у складі якого є діюча речовина клозапін;

приміщення, де зберігаються лікарські засоби, гігрометром;

документування фактів тілесного ушкодження відповідно до вимог наказу Міністерства охорони здоров'я України від 02.02.2024 № 186;

введення журналу здійснення фізичної фіксації та/або ізоляції відповідно до наказу Міністерства охорони здоров'я України від 24.03.2016 № 240;

ведення усієї медичної документації відповідно до вимог чинного законодавства;

обладнання житлових кімнат інтернату кнопками виклику персоналу;

дотримання норм житлової площі на особу відповідно до вимог ДБН В.2.2-18:2007;

облаштування житлових кімнат інтернату відповідно до Мінімальних норм;
облаштування при вході до їдальні умивальника;
житловий корпус №2 рекуператором задля якісної вентиляції приміщення,
запобігання надмірного конденсату та плісняви;
право підопічних на приватність, зокрема забезпечити використання у кімнатах,
у яких проживає більше, ніж одна особа, ширм під час здійснення гігієнічних
процедур;
привести приміщення закладу у відповідність до вимог ДБН В.2.2-40:2018
«Інклюзивність будівель і споруд»;
наповнення інформаційного стенду інформацією про права підопічних та
номерів телефонів і адреси посадових осіб, до яких вони можуть звернутися у разі
порушення їхніх прав.

Додатки: фотоматеріали – на 2 арк. в 1 прим.

Керівник групи НПМ

**Представник Уповноваженого Верховної
Ради України з прав людини у Львівській
області**

Тарас ПОДВІРНИЙ

Фотоматеріали**Фото 1****Фото 2****Фото 3**

Фото 4**Фото 5****Фото 6**